

Pilguheit 1990-ndate Eestisse

Mõni aeg tagasi räägiti nn. nõukanostalgias, nüüd on moes 1990-ndad. Mee-
nutatakse tühje poeriuleid, kui palju
ja mida sai osta talongide eest, õpetusi, kuidas
teha näiteks odrajahust maitsvaid kooke, ohjel-
damatut pidutsemist viina ja Mehukatti seguga
pärast Gorbatšovi rangest alkoholipoliitikast
pääsemist, keldripoodide, pubide ja ööklubide
tekkimist, kuritegevuse kasvu jne. Ehkki iseseis-
vuse taastamisest on möödas 25 aastat, pole see
veel siiski nii pikk aeg, et mingit tasakaalustatud
tervikpilti luua.

Tore on see, et seda aega mäletavad ju veel
täies elujõus inimesed, ja oleks kohane kodune
fotoalbum lahti lüüa ning vaadata, mis sellest
ajast jäädvustatud on.

Filmiarhiivis on selleks allikaks ETA (Eesti
Teadete Agentuur) fotokogu ja fotograaf Harald
Leppiksoni kollektsioon. Tiit Noormets on seda-
sama ajastut käsitlenud 2011. aasta Tuna 3. numb-
ris. Fotovalik on aga suur, nii et kattuvusi pole!

Valitud on mõned fotod n.-õ. poliitilistest
sündmustest, et meelde tuletada kas või toonast
ärevat õhkkonda Vilniuse veresaunaga alanud
aastal, mis tipnes tankikolonni veeremisega
Tallinna teletorni juurde augustis 1991 ja sellele
järgneva Eesti Ülemnõukogu otsusega Eesti Vabariigi taaskehtestamisest 20. augustil 1991.

Eesti arengu seisukohalt oli kindlasti oluline Eesti krooni käibele tulek 1992. ja Nõuko-
gude armee lahkumine 1994. aastal.

Et tähelepanu tühjadele lettidele liialt pidama ei jääks, siis tasub näiteks meelde tuletada,
et kultuur polnud kadunud: 1990-ndatel pandi alus sellistele kultuuriüritustele nagu näiteks
Viljandi Folk ja NYFD-festival, kui mõnda nimetada, teatrielus hakkasid ilma tegema Elmo
Nüganeni lavastused Tallinna Linnateatris, mis tollal kandis veel Noorsooteatri nime, näiteks
„Armastus kolme apelsini vastu“ (1991), samuti „Kolm musketäri“ teatri lavaaugus, mis pani
aluse tänini kestvale suvelavastuste buumile, asutati Kultuurkapital ning häid näiteid leiab
muidugi veel.

Filmimaailmas nii hästi ei läinud, „Tallinnfilm“ ja eriti selle tehnilise baasi *de facto* lik-
videerimine tähendas kiratsemist pikkadeks aastateks, ehkki filme tehti ju edasi. Sellesama
fotonurga kõrvale soovitangi vaadata 1990-ndatel vändatud ringvaateid, mis kajastavad tol-
laseid sündmusi ja meeleolu. Ringvaadete ajastu lõppeski Eestis 1998. aastal. Enamik ring-
vaateid on vaadatavad andmebaasis FIS (filmi.arhiiv/fis/ee).

Augusti lõpupäevil avati Maneeži 2 Rahvusarhiivi galeriis näitus alapealkirjaga „Defit-
siidist taaskasutuseni“, kus lisaks 1990-ndate fotodele on fotograafid samu kohti hiljem n.-õ.
üle pildistanud.

Rahvarinde korraldatud miiting 19. augustil 1991
Võidu väljakul (praegu Vabaduse väljak), kus
nõuti Eesti iseseisvuse väljakuulutamist. Foto:
Harald Leppikson. EFA 0-285902

Ivi Tomingas

Tankid teel teletorni poole
20.–21. augustil Tallinnas
1991. aastal.
Foto: Harald Leppikson.
EFA 0-285882

Baltimaade solidaarsus oli tugev:
doonorivere kogumine leedulastele
Tartu Kliinilises Haiglas jaanuaris
1991. Tänaastele doonoritele annab see
võimaluse võrrelda meditsiinitehnika
arengut. Foto: Lembit Michelson.
EFA 0-143825

1. märtsil alustas tööd Eesti politsei. Liikluspolitsei Toompeal märtsis 1991. Foto: Tiit Veermäe. EFA 0-258054

Sõjapõgenike teema polnud võõras ka 1990-ndatel, siis tuldi küll perede kaupa. Ei tea, kui palju noored Eesti riigil oli vahendeid siis sõjapõgenikke aidata. 25. oktoobril 1992 saabus Estonian Air'i erilennukiga TU-134 Abhaasia eestlastest sõjapõgenike pere Larissa ja Nikolai Auna koos lastega Tallinna lennujaama. Foto: Vambola Salupuu. EFA 0-150310

Rublade vahetamine Eesti
kroonideks 20. juunil 1992.
Foto: Toomas Volmer.
EFA 0-158896

Nõukogude armee lahkumine 31. augustiks 1994 oli paljude ajaloolaste arvates okupatsiooni tegeliku lõppemise märgiks. Siinne foto on küll tehtud varem, 1992. aastal, kui Eesti piirivalve võttis üle Kopli kordoni sõjaväeosa nr. 2198. Foto: Harald Leppikson. EFA 0-240121

Selle foto pealkirjaks võiks küll panna: "Mõista, mõista, mis kaup siin müügil olema peaks?" Õige vastus: Tallinna Kaubamaja meestejalatsite osakond 1991. aastal. Foto: Harald Leppikson. EFA 0-150464

Rahvas kaupluses „Tallinn“ kauba ootel 9. jaanuaril 1992. Foto: Erik Prozes. EFA 0-171949

Lapsed ja loomad ei hooli ärevast ajast – 25. augustil 1991, Tallinna Loomaaia 52. aastapäeval avati „Laste Zoo“.
Foto: Peeter Langovits. EFA 0-259665

Saku õlle reklaam auto ukseel Tallinnas 22. oktoobril 1993. Foto: Peeter Langovits. EFA 0-171450

Viljandi Folgil esineb Väikeste Löötspillide Ühing. 22.–24. juuli 1994. Foto: Endel Veliste. EFA 0-197362

Tallinna Linnateatri vabaõhuetenduse „Kolm musketäri“ proov. Paremalt: lavastaja Elmo Nüganen, osatäitjad Jaanus Rohumaa, Marko Matvere ja Allan Noormets. 1995. Foto: Toomas Huik. EFA 0-163109

Ivi Tomingas

(1958), RA Filmiarhiiv, Ristiku 84, 10318 Tallinn, Ivi.Tomingas@ra.ee